

Hiánypótló mű a protestáns pátensről

Deák Ágnes – Demmel József – Kertész Botond:
*Egy hit, két egyház, három nyelv? Egyházi és nemzetiségi
küzdelem a magyarországi evangélikus egyházszervezetben,
1859–1867.* Pécs, Kronosz Kiadó, 2025

Az 1859-ben kiadott protestáns pátens az evangélikus egyháztörténet egyik legfontosabb dokumentuma. Kutatói azonban csak az általános ellenállás miatti felfüggesztésig terjedő első szakaszt tárták fel. A református egyháztörténetben az önkormányzati autonómiáért folytatott küzdelem ekkor le is zárult, az evangélikusok viszont még hét évig vívták ütközeteiket. A pátens hatálya alatt ugyanis szlovák szuperintendencia szerveződött, melyet vezetői országos hatókörrel tovább működtettek. Ezt a „pátensharcot” mutatja be a 2025 decemberében megjelent kötet, mely három neves történész, Deák Ágnes, Demmel József és Kertész Botond közös munkája.

Az ausztriai, magyarországi és szlovákiai levéltárak iratainak feldolgozását négy szlovák lelkész és püspök esettanulmánya egészíti ki. A szinte teljesen ismeretlen történeti források feltárása mellett éppen ez a kötet legfőbb tudományos érdeme: a szisztematikus kritikai feldolgozást egyesíti a narratív és diskurzus-történeti jellegű megközelítéssel.

A szerzők új szemszögű értelmezését pedig már a cím is kifejezi, az „Egy hit, két egyház, három nyelv?” kérdés nyíltan utal a korábbi feldolgozásokban egyházpolitikai okokból ki nem mondott egyházszakadásra. Mivel a pátens-ügyben az evangélikus egyház minden egyes gyülekezete érintett volt, az egyházi és gyűjteményi könyvtárak számára alapvető kézikönyv ez a kötet.

MATUS LÁSZLÓ

Evangélikus

Országos Gyűjtemény